

איניצי

מיניצי מתחילה

מלוקט מספר

'מותיקות התורה'

מוסר השכל ולקח טוב ואמרות חיוזק הגלמדים מתוך פרשיות התורה מלוקטים מפי סופרים וספרים ככתבם וכלשוונם

פרשת ויקהל ◆ שבת שקלים ◆ גליון יג

קירון פנים של שבת

וַיִּקְהַל (לה, א). כתיב לעיל כי קרן עור פני וסמך לו פרשת שבת, לומר שאין דומה קירון פנים של שבת לשאר ימים. בעל הטורים

הקמיע של רמ"ל מסאסוב היא שבת

וַיִּקְהַל מִשֶּׁה אֶת כָּל עֲבַדְתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּגְו', וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם שַׁבַּת (לה, א-ב). שמעתי מאחי העטרת צבי שיחי' שסיפר לרב מלובלין הקמיע של רבי משה יהודה ליב היא שבת. תפלה למשה ויקהל עמי ע'

יעסוק בתורת המשכן ויהא הוא עצמו מדור לשכינה

וַיִּקְהַל מִשֶּׁה אֶת כָּל עֲבַדְתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּגְו', וְהַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְאָמֹר (לה, א-ד). קשה שכאן נאמר לעשות, ובמלאכת המשכן נאמר [להלן לה, ד] אשר צוה ה' לאמר, ומן הראוי היה לו לומר הפוך הדברים, וגו'.

לא נאמר אצל בנין המשכן אשר צוה ה' לעשות, שהתורה היא נצחיית, ובכל עת נוהגין כל המצות, ואי אפשר לעשות משכן בכל זמן, וא"כ אילו נאמר לעשות, היה אך

למותר, שהתורה לא רצונה לכתוב לנו סיפורי מעשיות, לכך נאמר אשר צוה ה' לאמר, שיעסוק בתורת המשכן ויהא הוא עצמו מדור לשכינה. מנחם ציון, תנחומא צו אות יד (באריכות)

אין זה חסידות בעלמא רק על פי דין אסור לדבר דיבור שאינו של קדושה בשבת

וַיִּקְהַל מִשֶּׁה אֶת כָּל עֲבַדְתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהִים הַדְּבָרִים (לה, א). או יאמר על דרך שכתב בשל"ה צ"ל לא יהיה דיבורך של שבת כדיבורך של חול, אין זה חסידות בעלמא, רק על פי דין אסור לדבר דיבור שאינו של קדושה בשבת. כי טעם הוא משום 'כי ששת ימים עשה ה' וביום השביעי שבת, והקב"ה לא שבת רק מדיבור לבד, כי כל פעלו במאמר. ולזאת צריך האדם לקיים מצות שבת גם כן בדיבור. וזהו ויקהל כו' ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' וכו', להזהיר מדבור שאינו של קדושה, וידבר רק כל הצורך לקדושת שבת. אמרי נועם, חנוכת התורה

אמא שתוקי שבת הוא ואסור

וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שְׁפָתוֹן לָהּ (לה, ב). דבור דחול אסור בשבת (כי דיבור דחול אינה בחינת

עובדות וסיפורי צדיקים

עמד בנסיון לא למכור סחורה במעות הרבה בער"ש אחר הצות, וזכה לבן הרמ"א

וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שְׁפָתוֹן לָהּ (לה, ב). להזהר מאד בקדושת שבת ככל הנוכר בספרים ולעסוק תמיד בהל' שבת, כי הוא יסוד שהכל תלוי בו, ושקול נגד כל המצוות, והמקדש עצמו בשבת מרגיש הקדושה בכל ימי השבוע, וצריך לקדש השבת במחשבה, ודיבור, ומעשה, במחשבה שלא להרהר דברי חול אף שהרהור מותר מ"מ מדת חסידות הוא כנוכר 'בשל"ה'; דיבור שלא לדבר דברי חול והברים של מה בכך ולמעט בדיבור יותר מבחול, במעשה אין צריך לומר שלא לחלל באיזה אב ותולדה ח"ו אלא לקדשו במלבושים ומאכלים וריבוי נרות ושלא לבטל ח"ו שום סעודה.

כתפלתו כל מדרגות הנמוכים, עד שגם הבהמות והצאן היה להם דעת להכיר את קונם, וצעקו כולם לה' עמו.

דברי אלימלך שביעי של פסח הובא בבעל שם טוב עה"ת פר' יתרו אות ל

מאכלי שבת המה סם חיים לישראל

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שֵׁשֶׁת שְׁבֵתוֹן לַיהוָה (לה, ב).
וראיתי לאנשי מעשה שהיו נזהרים מליתן ממאכלי שבת לגוים. מאכלי שבת המה סם חיים לישראל וההיפך לשונאיהם, הבן.
בני יששכר מאמר א שם שבת אות יב

בשבת אין צריך פנים חדשות כי אינו דומה מאור פניו של אדם בחול כמאור פניו בשבת

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שֵׁשֶׁת שְׁבֵתוֹן לַיהוָה (לה, ב).
בשבעת ימי המשתה אין מברכין השבע ברכות אלא רק כשיש פנים חדשות, ברם בשבת אין צורך בפנים חדשות (כתובות ז: בתוס' ד"ה והוא), הטעם אמר א"ז השפת אמת זצ"ל עפ"י"מ שאיתא במדרש (בר"ר פי"א:): אינו דומה מאור פניו של אדם בחול כמאור פניו של אדם בשבת, היינו שבשבת מקבל כל אדם מאור פנים אחר, וממילא כל אחד ואחד הוא פנים חדשות, שכן אין אלה הפנים מתמול שלשום.
סידור שפת אמת ליקוטי יהודה עמי תצב

מראין לחתן אם יקבל עול תורה יזמין לו השי"ת פרנסתו כמו האגוזים ושקדים

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שֵׁשֶׁת שְׁבֵתוֹן לַיהוָה (לה, ב). עוד שמעתי בשמו הק' (החידושי הרי"מ) מה שנוהגין

השכינה הק' ולפיכך אסור לדבר דיבור בחול בשבת שלא לערב חול בקודש ח"ו, וכך הוה עביד רבי שמעון כד חמי לאמיה דהות משתעיא (וכן ה' עושה ר' שמעון כשהי' רואה אמו מדברת בשבת דיבורים של חול), הוה אמר לה אמא שתוקי שבת הוא ואסיר, (הי' אומר לה אמא שתוקי כי שבת היום ואסור לדבר דיבור של חול), בגין דדבור דא בעיא לשלטאה ולא אחרא (כדי שישלוט השכינה הק' על העולם בשבת ולא שלטון אחר ח"ו), והאי דבור דאיהו אתי מסטרא דחשך.

זה"ק פר' בראשית ח"א דף לב, עם פי' זהר בהיר עמי תיב

תהלים ושבת הם מאור הגנוז

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שֵׁשֶׁת שְׁבֵתוֹן לַיהוָה (לה, ב).
דיבר מאור הגנוז ואמר [מוה"ר בנימין זאב] ז"ל שלכן נהגו העולם לומר תהלים בשבת, כי שבת מאור הגנוז, כמ"ש (שבת י:): מתנה טובה יש לי בבית גנזי, ותהלים גם כן מאור הגנוז והוא אוצר מתנת חנם כמו שאמר דוד המלך ע"ה ומאוצר מתנת חנם חנני והבן.

אמרי פנחס שער השבת אות לו

הבהמות והצאן היה להם דעת להכיר את קונם וצעקו כולם לה' עמו

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שֵׁשֶׁת שְׁבֵתוֹן לַיהוָה (לה, ב).
שמעתי ממורי ומחותני הרב הקדוש מרוזין זצ"ל שסיפר כי הרי"י בעל שם זצ"ל כאשר התפלל פעם אחת מנחה ערב שבת בשדה, התקבצו אליו צאן הרועים בשדה וצעקו כולם כל עת תפלתו, ואמר כי הריב"ש העלה אז

עובדות וסיפורי צדיקים

ובאזהרה גדולה אני מזהיר אתכם בניי שלא לבטל בשום פעם סעודתא דדוד מלכא משיחא, וישיבת השלחן יהי' לבוש במלבושים וכובע ישועה על ראשו באימה ופחד, כיושב לפני מלך. וצריך לזהר מאד להיות משומרי שבת, פי' שצריך להמתין על השבת לא שיהא השבת ממתין עליו וזריזין מקדימין, וביותר צריך לזרז בעלי החנויות לסגור החנות מבעוד יום, כי סמוך לשבת הבע"ד מתגבר ומביא להם קונים, והרבה באים לקנות צרכי מצוה נרות לכבוד שבת אל תאבו ולא תשמעו להם, כי הם שלוחי הבע"ד.

ושמעתי מעשה נפלא מהגביר ר' איסרל שהי' לו חנות גדולה ויקרה בכל מיני משי, והי' מנהגו כאשר הגיע חצי היום בע"ש מיד סגר החנות. פ"א נתקנא בו הס"מ ובא לנסותו, והתלבש בדמות שר גדול, ולקח הרבה סחורות יקרים, ועשה השוואה על כל א' ועדיין לא מודד כמה אמות יש בכל אחד ובתוך כך הגיע חצי היום, והלך הגביר לסגור החנות כמנהגו, והשר התחנן לו שיתן לו הסחורה, ולא רצה. והפסיד מעות הרבה, וכבדוהו מן השמים עבור זה בבן קדוש, רבינו הרמ"א מאורן של ישראל.

עוד שמעתי שסיפר הצדיק ר' בערצי מנאדבורנא, איך שהגאון הקדוש ר' שבתי מראשקבי נסתלק בע"ש, ולעת ערב בא אליו שליח דרחמנא שיבואו להיכל שמקבלין בו שבת בעולם העליון, והלך אחר השליח, וכאשר הגיע לפתח ההיכל ראה שם זקן נכבד עומד, ושאל אותו למה אינו הולך לפנים, והשיב שאין מניחין אותו עד הבוקר, לפי שהיה מנהגו תמיד שלא לבש כתונת לבן לכבוד שבת עד הבוקר.

גם צריך להתאחר לצאת מן השבת, שלא יהיה עליו שבת כמשא, כי השבת בתוך ימי החול כנשמה בגוף, ומי זה השוטה לגרש מהר הנשמה. עוד זאת שלא לאבד יום ש"ק בדברים של מה בכך ובפרט מי שטרוד בימי השבוע על המחז' צריך ללמוד או לומר תהלים, וע"ז נאמר וקראת לשבת עונג פי' הקריאה בשבת הוא העונג כמו תקרא את התורה הזאת.

רחמי האב אות נד

מהעונג תורה ועבודה זוכה לכך. בשבת נמצאות כל הברכות. כי שבת היא מקור הברכה לפי כונתו.

נתיבות שלום בשלח עמ' קכט

כל שבת היה אצלו כאילו עד עתה מעולם לא היה ש"ק ולעולם לא יהיה עוד הפעם שבת

וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (לה, ב).
הרה"ק מקוברין ז"ע, אמר על הרה"ק הרמ"מ מויטפסק ז"ע, דער הייליקער און ליכטיקער צדיק ר' מנדל'ה ז"ע, כל שבת היה אצלו כאילו עד עתה מעולם לא היה ש"ק, ולעולם לא יהיה עוד הפעם שבת, שכל שבת יש לו תפקיד מיוחד.

נתיבות שלום בשלח עמ' קכט, ראה עוד בענין זה בישמח משה כי תשא עה"פ כי אות

כשישקלו המצוות יוסיפו למצוות הקוגל שאכלו בש"ק

וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (לה, ב).
סיפר רבינו (הרה"ק רבי יצחק מסטיטשין) שהרה"ק

שהחתן עולה לתורה בשבת קודם החתונה, ובשעה שהחתן עולה לתורה מטילין עליו אגוזים ושקדים כנהוג, הטעם כי אדם שנושא אשה מקבל עליו עול פרנסה כמ"ש חז"ל (קידושין כט:): רחיים על צוארו, ותנינן במס' (אבות פ"ג מ"ה) מי שמקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, א"כ מראין לו בעת עלייתו לתורה, באם שיקבל עליו עול תורה. יזמין לו השי"ת פרנסתו בניקל כמו האגוזים ושקדים שגדילין מעצמם, ופעם אחרת שמעתי כענין מאמר חז"ל (עירובין כב) מי שלימו קורמי באגמא, והבן.

שיח שרפי קודש ח"א אות תמו

מי שרוצה יום מנוחה יש לו יום מנוחה ומי שרוצה להנות מתורה ועבודה זוכה לכך

וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (לה, ב).
ויברך אלוקים את יום השביעי' (בראשית ב, ג) רבי ישמעאל אומר, ברכו במן וקדשו במן, (ב"ר יא, ב). שהברכה הזאת שהיתה במן יש גם בש"ק, במי שמכוון בש"ק שיהי' לו כיום מנוחה, משיג יום מנוחה, וזה שרוצה להנות בש"ק

עובדות וסיפורי צדיקים

מפני מה לא אמרתם לי לפני קידוש שהגרמנים ימ"ש עומדים בשערי ארץ ישראל

וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (לה, ב). בשבת חוה"מ סוכות תש"ג מסב ביסעודת חקל תפוחין בליל שב"ק, אמרו להרה"ק רבי שלמה מזוועהיל ז"ע כי הגרמנים פרצו לאפריקה וכי כבר עומדים הם בשערי ארץ ישראל. אמר מפני מה לא אמרתם לי לפני קידוש, שהרי בגמ' (שבת קיט:): כל האומר 'ויכולו' נעשה שותף להקב"ה כמעשה בראשית, ושותף מה שעשה עשוי.

יסודי עולם ח"ב עמוד 640

ישמחו השמים ותגל הארץ בריקודו של ר' שבתי המורד

וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (לה, ב). הרה"ק רבי ישראל ז"ע בעל עבודת ישראל נולד בשנת תצ"ז בערך בעיר אפטא שבפולין לאביו איש תם וישר הר"ר שבתי הופשטיין. על לידתו של המגיד הק ז"ע מסופרים סיפורים נפלאים והמפורסמת ביותר היא, שהר"ר שבתי התפרנס מכריכת ספרים והי' עני כל ימיו, אבל הי' תמיד שמח בחלקו, כמו"כ גם זוגתו הי' למדה ממנו מדה טובה זו להיות שמחה בחלקה, עד שהגיעו לימי זקנה אשר אז הורע מצבם ביותר שלרגלי חולשת זקנותו לא הי' כבר יכול להרויח מיגיע כפו אף על לחם צר ומים לחץ, אך אעפ"כ נמנע בכל כחו מלקבל מתנת בשר ודם, ושם בה' מבטחו. ופעם אחת הגיע מצבם שממש לא הי' להם מאומה במה להכין צרכי שבת קודש ואז ביום ו' עש"ק בצהריים הלך לו ר' שבתי לבית המדרש לעבור הסדרה, ולאמר שיר השירים כמנהגו תמיד. בהגיע עת התפילה התרומם ר' שבתי מכל הויות עוה"ז, והתפלל כדת כדרכו בקודש, ומובן ששכח ולא שם אל לבו, שבבית ריק ואין בו, שמח ורוח, שלא לזה, אבל הצור תמים חובו פרע. ואחרי התפילה בהגיעו לפתח ביתו, והנה נשתומם בראותו איך שאורות נרות שבת קודש בוקעות מביתו, והשלחן ערוך במטעמים ומעדנים, נכנס לביתו נאוה קודש באמירת שבת שלום ומבורך כדת, ונמנע מלשאול לזוגתו פשר הדבר, שכן הכיר וידע בצדקותה שלא קיבלה מתנת בשר ודם, וודאי לא לוותה כדרכם בקודש, אולם תמה בלבו תימה רב, והנה זוגתו הי' הרגישה בתמיהתו וסיפרה לו איך הושיע השי"ת אותם, והי' ביכלתה להכין לכבוד שב"ק מתוך הרחבה, והוא, כשהלך ר' שבתי לבית המדרש אמרה בלבה, הן נכון שאין לנו במה לקנות צרכי שבת, לפחות אסדר הבית ואנקה כראוי, וכן עשתה בבית סדר ונקיון 'כבערב פסח', והנה מתנוצץ לנגד עיניו כפתורי זהב שהיו תפורים על איזה בגד בלוי וישן משנים רבות, ומיד בראותי זאת ממשיכה הי' לספר לבעלה רצתי להצורף ומכרתי הכפתורים, וקניתי מהם כל צרכי שבת קודש בשמחה ובטוב לב כראוי.

כששמע ר' שבתי דברי החל פניו מאירים שזכה לקבל שבת מתוך רוב שמחה, והתחיל לרקוד לומר ולשורר בדביקות ובשמחה, מודה אני לפניך על כל החסד אשר עשית עמדי, ואשר אתה עתיד לעשות עמי, אדון השלום ברכני בשלום ותפקוד אותי ואת כל בני ביתי, והי' כשמוע וכראות מלאכי עליון את שמחתו וריקודו השתתפו ונצטרפו עמו, וצירפו כל הפמליא של מעלה, והיתה השמחה בכל העולמות.

רמ"מ מרימנוב זי"ע טייל במשך שלש שעות עם הרה"ק מרופשיץ, ודברו מענין סוד הקוגל בש"ק. והרה"ק רמ"מ אמר שלעתיד כשישקלו המצוות כנגד העבירות, יסיפו לכל המצוות את הקוגל שאכלו בש"ק.

החכמה מא"ן (סטיטשין) עמ' פז

בכל השבוע יהיה אש האהבה ודביקות בה' בוער ובהגיע שבת תהי' שלהבת עולה מאליה

לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מִשְׁבְּתֵיכֶם יוֹם הַשַּׁבָּת (לה, ג). כי מהראוי שבכל השבוע תהיה אש האהבה ודביקות בה' בוער בלבו ע"י עסק התורה ועבודת ה', עד שבהגיע תור שבת קדש תהי' שלהבת עולה מאליה, רשפיה רשפי אש שלהבת י-ה. ועל זאת המלאכה, מלאכת הקדש, ציוה פה שנעשה ששת ימים, באופן שיום השביעי יהי' קדוש מאליו, ולא שנפנה כל השבוע איש לכרמו וזיתו, ונצטרך ביום השבת לתחלת ההבערה ללכת ניצוץ אש בגחלים עוממות, וזה לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת.

חתם סופר תקס"ב עמ' קנא, אמרי חיים ליקוטים

לא למדו המלאכות האלה ובאו לפני משה לאמר לו אני אעשה כל אשר אדני דובר

וַיִּבְאֹוּ בָּרַ אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר נִשְׂאוּ לָבו (לה, כא). על החכמים העושים במלאכה יאמר כן, כי לא מצינו על המתנדבים נשיאות לב, אבל יזכיר בהם נדיבות, וטעם אשר נשאו לבו, לקרבה אל המלאכה, כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד, או מי שאימן בהן ידיו כלל,

אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה לבו בדרכי ה' לבא לפני משה לאמר לו אני אעשה כל אשר אדני דובר. וכבר הזכרתי זה בסדר האחר (לעיל לא, ב) והנה אמר שבאו לפני משה כל אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה, וכל אשר נדבו רוחו אותו הביאו התרומה.

רמב"ן

עיקר היהדות תלוי בזריזות והתלהבות

וַהֲנִשְׂאֹם הִבְיִאוּ (לה, כז). איתא ברש"י ז"ל חסר יו"ד כו' מפני שנתעצלו בנדבת המשכן חסר יו"ד משמותם, ולמה יו"ד ולא אות אחר, אלא לכל עצל חסר יו"ד. מכאן משמע שעיקר יהדות תלוי בזריזות והתלהבות לעבודתו ית"ש, ובעצלות נחסר להם היו"ד. הידושי הר"ם

השווה המקום אהליאב לבצלאל למלאכת המשכן

וְאֵלֶּיךָ יֵאָבֵב בֶּן אֲחִיכֶמֶךָ לְמַטֵּה דָן (לה, לד). ואהליאב משבט דן מן הירודין שבשבטים מבני השפחות, והשווה המקום לבצלאל למלאכת המשכן והוא מגדולי השבטים, לקיים מה שנאמר ולא נכר שוע לפני דל.

רש"י

הנשים באות בכל יום ויום אל פתח אהל מועד להתפלל

בְּמִקְרָאת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד (לה, ח). ואונקלוס תרגם דא תיאן לצלאה לתרע משכן זימנא, נוטים דבריו לדברי ר' אברהם שהיו הנשים האלה עובדות ה', וסרו מתאות זה העולם, ונתנו מראותיהן נדבה, ובאות בכל יום ויום אל פתח אהל מועד להתפלל ולשמוע דברי המצות.

רמב"ן, ספורנו, חוקוני

עובדות וסיפורי צדיקים

באותה שעה ישב רבינו מרן אור ישראל הבעש"ט הק' זי"ע בשלחנו הטהור וראה את השמחה בעולמות העליונים, וגם הוא שמוח ונשתתף עמהם, התלמידים הק' הכירו בו, אך כמנהגם לא שאלו מאומה מחמת יראת שבת קודש ששררה באהלו הקדוש, אך במוצש"ק שאלו תלמידו הותיק הקדוש רבי וואלף קיצעס זי"ע, מה הי' פשר שמחתו הקדושה בליל שב"ק זה, על כך השיב לו שיתכונן הוא וחביריו לנסיעה וכבר יזכרו תשובה נכונה על שאלתם, החבריא קדישא והבעש"ט עמם עלו לעגלה, והמשיכו בנסיעה בלי הפסק עד הגיעם לעיר אפטא, מקום מגורי ר' שבת, הבעש"ט הק' שלח לקרוא לר' שבת כורך ספרים, וכשבא לפניו בקש ממנו שיספר לו כל מה שקרה אתו בליל שב"ק זה, ור' שבת סיפר לו את כל אשר קרהו, ואיך שלא היתה בביתו פרוטה א' לצרכי שבת, ובדרך נס המציאו לו כל טוב, ומגודל שמחתו יצא במחול ובריקודין כדי להודות ולהלל להשי"ת על כל הטובה אשר מצאתם.

כשגמר דבריו אמר לו הבעש"ט הק' זי"ע, דע שכל הפמליא של מעלה השתתפה בשמחתך, ומה שאלתך ומה בקשתך וינתן לך, שאלתי ובקשתי השיבו ר' שבת יפקדני השי"ת בבן זכר, והבעש"ט הק' ברכהו, ובעת חי' ולר' שבת בן. לברית מילה הזמין את הבעש"ט והוא הי' הסנדק, וגם קרא שמו בישראל 'ישראל', והוא שברבות הימים נתפרסם ונתגדל בקוראי שמו 'המגיד הק' מקאזניץ'.

עבודת ישראל - תולדות המגיד מקאזניץ עמ' 97

לזכות ברכה יוטא בת חיה שרה תחי'
לרפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל